

SKY 302

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ

13. HAFTA

İşgören Sağlığı ve İř Güvenliği

İş Sağlığı

- Bir meslekte çalışanları bedensel, ruhsal ve sosyal yönden en yüksek düzeye getirmeyi, bu düzeyi sürdürmeyi, bu düzeyi bozacak etkenleri önlemeyi, çalışanları fizyolojik ve psikolojik yeteneklerine uygun işlere yerleştirmeyi ve böylece işi insana, insanı işe adapte etmeyi amaçlayan bir alandır.

- **İş sağlığı**, çalışma koşullarını ve üretim araçlarını sağlığa uygun hale getirmek, çalışanları zararlı etkilerden koruyarak, işin ve çalışanın birbirine uyumunu sağlamak üzere yapılan çalışmalar bütünüdür.

İş Güvenliği

- İşyerlerini işin yürütümü nedeniyle oluşan tehlikelerden uzaklaştırmak ve sağlığa zarar verebilecek koşullardan arındırarak, daha iyi bir çalışma ortamı sağlamak için yapılan sistemli çalışmalardır.

- **İş güvenliği;** çalışanların yanı sıra, işletme güvenliğini ve üretim güvenliğini de sağlar.

İş güvenliğinin amacı;

- Kaza ve hastalık şeklinde ortaya çıkan tehlikelerden çalışanları korumak,
- Zarar verici etkileri asgariye indirmek,
- Fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halini hedefleyip
- Yüksek nitelikte hayat sağlayıp dolayısıyla çalışanların mutlu olmalarını gerçekleştirmektir.

İş Kazası ve Meslek Hastalığı

Kaza nedir?

- Önceden planlanmayan, bilinmeyen veya kontrol dışına çıkan, çevresine zarar verebilecek nitelikteki olaylara KAZA denir.

İş kazası nedir?

- Planlanmamış ve beklenmeyen bir olay sonucunda zarara, sakatlanmaya veya ölüme neden olan durumdur.

- İş güvenliği ile uğraşanlar kaza olmadan kaza ihtimallerini ortadan kaldırmaya, ya da alınacak önlemlerle, riskleri kabul edilebilir seviyeye çekmeye yönelik çalışmalar yapar.

Meslek hastalığı nedir?

Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14.maddesine göre;

- Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük halleridir.

İş Kazalarının Nedenleri

- Çevresel Faktörler
- Kişiyeye Bağlı Faktörler
- Eğitim Yetersizliği

İş Kazalarının Meydana Gelmesi İçin

- Tehlikeli Durum (Kaza Oluşturma Potansiyeli)
ve
  - Tehlikeli Davranış
- faktörlerinin bir arada olması şarttır.

İş kazaları; yukarıda belirtilen iki faktörden birinin ortadan kaldırılmasıyla önlenabilir.

Kazaların ; %78'i Emniyetsiz Çalışmalardan,
%20'si Emniyetsiz Durumlardan,
%2'si doğal Olaylardan
kaynaklanmaktadır.

Bu oranlardan da görülüyor ki, iş kazalarının
%98'inin nedeni **insanlardır**.

İş Kazalarının Önlenmesi

- İş kazalarının önlenmesi konusunda birbirleriyle çatışan iki görüş vardır:

1. Tehlikeli Davranışlar

2. Tehlikeli Durumlar

Tehlikeli Davranışlar

- Tehlikeli davranışlar iş gören tarafından yapılan hatalardır.
- Bu görüşe göre iş görenin hata yapmaması durumunda kaza da olmayacaktır.

Tehlikeli Durumlar

- Tehlikeli durumlar ise çalışma koşullarından kaynaklanan durumlardır.
- Bu karşıt görüşe göre çalışma koşulları sağlıklı ve güvenli olduğu takdirde iş görenin de kazaya neden olması mümkün olmayacaktır.
- Fakat sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı için alınan önlemler konusunda iş görenin bilgilendirilmesi gerekir.

İş Kazaları

- İş kazalarının önlenmesi için etkili olan uygulama, öncelikle tehlikeli durumları ortadan kaldırmaktır.

En Çok Görülen İş Kazası: Düşmeler

1. İşçinin Düşmesi:

- Yüksekten düşebilir.
- Yürürken, koşarken düşebilir.

2. Bir cismin ya da malzemenin işçinin üzerine düşmesi:

- Kayan ve çöken toprak, kaya, taş, kar.
- Çökmeler (bina, duvar, iskele, merdiven vs.)
- Taşınan cisimlerin düşmesi

Meslek Hastalıkları

- Fiziksel kaynaklı meslek hastalıkları
- Kimyasal kaynaklı meslek hastalıkları
- Biyolojik kaynaklı meslek hastalıkları
- Psiko-sosyal meslek hastalıkları

Fiziksel Kaynaklı Meslek Hastalıkları

- Gürültü
- Titreşim
- Yüksek ve düşük ısı
- Yüksek ve düşük basınç
- Radyasyon
- Toz

Toz

- Maden ocakları
- Madeni eşya işkolu
- Çimento sanayisi ve taş ocakları
- Ateş tuğlası yapımı-yüksek fırın onarımı
- Kozmetik
- Lastik sanayisi
- İnşaat

Kimyasal Kaynaklı Meslek Hastalıkları

- Ağır metaller
  - Kurşun, nikel, krom, civa
- Çözücüler
  - Karbon, sülfür
- Gazlar
  - Azot oksit, karbonmonoksit

Biyolojik Kaynaklı Meslek Hastalıkları

- Virüsler
  - Hepatit
- Bakteriler
  - Verem, şarbon

Psiko-sosyal Meslek Hastalıkları

Stres

- Stres kavramı genelde bazı şeylerden memnuniyetsizliği ifade etmek için kullanılır.

Çalışma Hayatında Stres

- Stres; bir eyleme, duruma ya da bir kişinin üzerindeki fiziksel veya psikolojik zorlamaya karşı bir tepkinin sonucudur.
- Stres yaratan faktörler
  - 1.Fiziksel çevre şartları
  - 2.Örgütsel faktörler
  - 3.Bireysel faktörlerdir.

Fiziksel Çevre Şartları

- Gürültü ve titreşim
- Aydınlatma
- Isınma ve havalandırma

Örgütsel Faktörler

- Aşırı iş yükü
- İşin niteliği
- Diğer örgütsel faktörler

Bireysel Faktörler

- Kişilik
- Diğer faktörler

Sağlık alışanlarının Sağlığı ve İř Güvenliği

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

TBMM KABUL TARİHİ : 20.06.2012
R.G. YAYIM TARİHİ : 30.06.2012
R.GAZETE NO. : 28339
KANUN NUMARASI : 6331

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Amacı

- İşyerlerinde İSG; İş Sağlığı ve Güvenliğinin **sağlanması** ile mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının **iyileştirilmesi** için **işveren ve çalışanların** görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Görünür maliyetler

- Sürekli iş göremezlik ve ölüm nedeniyle,
- Üretimin durması veya azalması,
- Sürekli iş göremezlik ve ölüm geliri ödemeleri
- İş kazası ve meslek hastalığı için yapılan tedavi hizmetleri
- Geçici iş göremezlik...gibi nedenlerle oluşan üretim ve katma değer kaybının yaklaşık bedeli

3.847.880.159 TL

Görünmeyen maliyetler

- Kaza esnasında işçilerin işi bırakması, doktor, araç ve gereç getirilmesi ve/veya kazazedeni taşınması, kaza mahallinin tekrar çalışır konuma getirilmesi v.b. nedenlerle oluşan maliyetlerdir.

Görünür Maliyetler ile Görünmeyen Maliyetlerin eşit olduğu varsayılmıştır.

İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Toplam Maliyeti

7.695.760.318 TL

Kanunun Kapsamı

- Belli istisnalar dışında **kamu ve özel sektöre** ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere **tüm çalışanlarına** faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

Ne zaman
İş Güvenliği Uzmanı ve
İş Yeri Hekimi
bulundurmak zorunda kalacağım ?
6-7-8 Maddeler
Yürürlüğe Girme Tarihleri

Tehlike Sınıfları

Hangi işlerin hangi tehlike sınıfına ait olduğu “İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğ” ile belirlenir.

Konu tebliğ 26.12.2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

İşyerinin tehlike sınıfının tayininde o işyerinde yapılan **asıl iş esas alınır.**

Tehlike Sınıfları

Genel olarak bir mal üretimine dayanmayan işler az tehlikeli sınıfta bulunmaktadır.

Bunlara örnek olarak;

- Muhasebe ve Hukuk Büroları.
- Otelcilik,
- Otomobil alım satım işleri,
- Elektronik alet ticareti,
- Mobilya satış mağazası,
- Ayakkabı malzemeleri toptan ticareti,
- Kırtasiye,
- Kaldırma ve taşıma ekipmanlarının toptan ticareti ...vb

Tehlike Sınıfları

Genel olarak **imalata** dayanan işler tehlikeli sınıfta bulunmaktadır.

Bunlara örnek olarak;

- Metallerin makinede işlenmesi (torna tesfiye işleri, metal parçaları delme vs.),
- Gıda ve içeceklerin endüstriyel olarak hazırlanması,
- Mutfak ve büro mobilyası, sandalye imalatı,
- Makine ve ekipman imalatı...

Tehlike Sınıfları

Bazı sektörlerdeki işlerin bir bölümü ise **çok tehlikelidir.**

Bunlara örnek olarak;

- İnşaat sektörü
- Kimya sektörü
- Akaryakıt ve LPG istasyonları
- Madencilik
- Dökümcülük
- Elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı
- Tarımsal ilaçların üretimi...vb

Tehlike Sınıfları

- Çok Tehlikeli sınıfta yer alan işlerde A sınıfı iş güvenliği uzmanı görevlendirilir.
- Tehlike sınıfta yer alan işlerde A veya B sınıfı iş güvenliği uzmanı görevlendirilir.
- Az tehlikeli sınıfta yer alan işlerde A,B veya C sınıfı iş güvenliği uzmanı görevlendirilir.

İSG Uzmanı ve İş Yeri Hekimi bulundurma yükümlülüğü başladı ise;

- Kadrolu olarak İSG Uzmanı ve İş Yeri Hekimi bulundurabilir,
- İşveren bu niteliklere sahip ise görevi kendi üstlenebilir,
- Yetkilendirilmiş **OSGB** (Ortak Sağlık Güvenlik Birimi) nden bu hizmeti satın alabilir.

Yapılması gereken tüm çalışmalarını İSG Uzmanı ve İş Yeri Hekimi yürütür.

İşyeri Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (İOSGB) çalışanları

İŞYERİ ORTAK SAĞLIK BİRİMİ HİZMETLERİNİ SUNACAK OLAN MESLEKLER

İşyeri
hekimisi

İşyeri
Hemşiresi

Psikolog

İş Sağlığı
(Çalışanların sağlığı
ve güvenliği)
elemanı

Beslenmeci

Fizyoterapist

İstatistikçi

Yükümlülükler yerine getirilmez ise ne olur?

İdari para cezaları örnek

50 Kişi Çalışanı olan bir işyeri

10 ay boyunca İş güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi bulundurmamış.

CEZA (İş Güvenliği Uzmanı Bulundurmama) 5000 TL (1. ay)

5000 x10 ay = **50.000 TL** (10 ay sonra)

CEZA (İş Yeri Hekimi Bulundurmama): 5000 TL (1. ay)

5000 x10 ay = **50.000 TL** (10 ay sonra)

İşverenlerin başka ne gibi sorumlulukları var?

- Risk analizlerinin yapılması
- Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım planları
- Tahliye planları
- Çalışanların bilgilendirilmesi
- Çalışanların eğitimi
- Çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması
- .....
- .....

**6331 Sayılı
İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun
Getirdiđi Yenilikler ve Deđişiklikler**

Tüm Çalışanlar İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Kapsamına Alındı

- Kamu
- Özel sektör
- Çıracak ve stajyerler
- Tüm istihdam edilenler

İstisnalar;

- Ev hizmetleri
- Bağımsız çalışanlar
- Türk Silahlı Kuvvetleri
- Kolluk kuvvetleri
- Milli İstihbarat Teşkilatı
- Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri

İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Bildirimleri

- İşveren tüm iş kazaları ve meslek hastalıklarının kaydını tutmak, gerekli incelemeleri yaparak rapor hazırlamak ve son dakika önlenmiş olayların dahi değerlendirmesini yapmak ile yükümlüdür. İşverenler, iş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde
- Sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından bildirilen meslek hastalıklarını ise öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içinde SGK'ya bildirilecektir.

Kaynaklar

1. *Vala Tüzüner, L., Ö.Ö. Özasan* “Hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma”. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi Istanbul University Journal of the School of Business Administration Cilt/Vol:40, Sayı/No:2, 2011.
2. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Bilgilendirme Semineri Erişim, www.iku.edu.tr/userfiles/6331_ppt%20trkce.ppt
3. Devebakan, N. Özel sağlık işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi, 2007.
4. Kutlu, D. Ameliyathane Çalışanlarının Cerrahi Aletlerle Yaralanma Riski ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2007.

5. Önder Ö.R., Ağırbaş İ., Yenimahalleli Yaşar G. Aksoy A. (2011). “Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Çalışan Hekim ve Hemşirelerin Geçirdikleri İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Yönünden Değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 10, Sayı 1.*
6. Sağlık Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Erişim:
<http://www.isguvenligi.net/iskollari-ve-is-guvenligi/saglik-sektorunde-is-sagligi-ve-guvenligi/>
Sabuncu H.H. İş Sağlığı, Tehlike ve Değerlendirilmesi, Risk ve Değerlendirilmesi, Yeditepe Üniversitesi Yayını, İstanbul 2008.
7. Özgür, N., Korkmaz, A. “” Özel Sağlık Sektöründe İyonizan Radyasyon Emekçilerin Çalışma Koşulları, Sağlık Çalışanlarının Sağlığı 3. Ulusal Kongresi, 18-20 Kasım 2011, Ankara.
8. Türk, M. “Türkiye’de Sağlık Kurumlarında İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Hizmetleri”. Sağlık Çalışanlarının Sağlığı 3. Ulusal Kongresi, 18-20 Kasım 2011, Ankara

Kaynaklar

- Can, H. Ve Kavuncubaşı, Ş. (2005). Kamu ve Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Uyargil, C. ve diğerleri. (2009). İnsan Kaynakları Yönetimi. 4. Baskı, Beta Basım A.Ş. İstanbul.
- FINDIKÇI Cemal, (1999), İnsan Kaynakları Yönetimi, Alfa Yönetim Dizisi.
- YÜKSEL Öznur, (2000), İnsan Kaynakları Yönetimi, Gazi Kitapevi, Ekim, Ankara.
- HESAPÇIOĞLU Muhsin,(2001), Türkiye’de Makro Düzeyde İnsan Kaynakları Planlaması. Anı Yayıncılık, Eylül.
- TORTOP Nuri, (1999), Personel Yönetimi. Yargı Yayınları, 6. Baskı,
- SABUNCUOĞLU Zeyyat, (1997), Personel Yönetimi, Ezgi Kitabevi, Furkan Ofset, Bursa.
- FRIED J. BRUCE, JOHNSON A. JAMES (Ed), (2002), Human Resources in Healthcare, AUPHA, Health Administration Pres .